

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
ДВНЗ «УжНУ», ректор
_____ проф. В.І.Смоланка

_____ 2021 р.

ПРОГРАМА
вступного іспиту (співбесіди) з журналістики
для вступників на навчання
для здобуття освітнього ступеня «бакалавр»
(на основі ОКР «молодший спеціаліст»)

РОЗРОБЛЕНО

Предметною екзаменаційною комісією
з журналістики

Голова комісії _____

доц. Шебештян Я.М.

Ужгород – 2021

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості. Згідно з вимогами до прийому студентів для підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” на основі здобутого ОКР «молодший спеціаліст» вступні випробування здійснюються відбірковою екзаменаційною комісією.

Зарахування проводиться за результатами комбінованого (усного та письмового) вступних випробувань з історії, теорії і практики соціальних комунікацій, яка включає такі навчальні дисципліни: історія української журналістики, теорія і методика журналістської творчості, масова комунікація, медіалінгвістика.

Випробування відбувається у комбінованій формі (усна відповідь та письмове творче завдання).

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань та практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін за програмою підготовки фахівця ОКР «бакалавр журналістики», галузь знань 06 «журналістика», спеціальність 061 «журналістика».

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння дисциплін, передбачених навчальним планом для підготовки за ОКР «бакалавр журналістики», абітурієнти повинні мати загальну спеціальну освіту й здібності до оволодіння знаннями, уміннями й навичками в галузі журналістики та масової комунікації загалом. Обов'язковою умовою є належне володіння державною мовою.

Характеристика змісту програми.

Програма вступного випробування з журналістики спрямована на реалізацію вимог освітньої галузі напряму галузь знань 06 «журналістика», спеціальність 061 «журналістика» Державного стандарту освіти, конкретизує зміст компонентів комплексу профорієнтованих навчальної дисципліни та відповідає вимогам, які повинні продемонструвати вступники для здобуття ОКР «бакалавр» галузі знань 06 «журналістика», спеціальності 061 «журналістика».

У програмі представлено основні курси, що стосуються різних аспектів журналістики: історії української журналістики, теорії і практики журналістської творчості, специфіки друкованих засобів масової інформації, медіалінгвістики, засад наукової роботи. Абітурієнт у результаті опанування терміносистем, стрижневих понять цих курсів зможе продемонструвати свої знання на вступному випробуванні й успішно розпочати навчання для здобуття кваліфікації медійника.

2. ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

Історія, теорія і практика журналістики, яка охоплює такі навчальні дисципліни: історія української журналістики, теорія і практика журналістської творчості, медіалінгвістика.

3. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

3.1. Історія української журналістики.

Зародження української журналістики в центральних та південно-східних районах України. Тарас Шевченко в журналістському процесі. Альманахово-видавнича діяльність Пантелеймона Куліша і східноукраїнська журналістика 1850-х років в умовах царизму. Розвиток преси в Східній Україні в 60 – 70-х рр. Західноукраїнська журналістика 60 – 70-х рр. XIX ст. Журналістська й видавнича діяльність Михайла Драгоманова та Івана Франка в другій половині 70-х рр. XIX ст. Формування видань в Україні в 80-і рр. Розквіт альманахових видань у 70 – 90 рр. Зародження і розвиток часописів на Буковині. Закарпатська преса в добу зародження і формування. Періодичні видання в Україні наприкінці XIX – початку XX ст. і початки української преси за океаном. Загальний огляд розвитку преси в Україні, українські ЗМІ поза її межами у першій половині XX ст. Зародження преси на східноукраїнських землях на початку XX століття («Временные правила о печати» від 24 листопада 1905 року). Роль Євгена Чикаленка у створенні української національної преси («Щоденники», «Спогади»). Оцінка Б. Грінченком розвитку української преси поч. XX ст. Українська журналістика в роки Першої світової війни. Преса українських січових стрільців (1915 – 1918). Публіцистична діяльність Дмитра Донцова («Йосип Віссаріонович Калі гуля» та інші) та В'ячеслава Липинського («Листи до хліборобів»).

3.2. Теорія і методика журналістської творчості.

Сутність та специфіка інформації, журналістики та масово-інформаційної діяльності. Журналістика і публіцистика. Масова інформація, етапи масово-інформаційного процесу. Інформаційний простір. Конституція України, вітчизняне законодавство про ЗМІ як правова основа функціонування й регулювання діяльності журналістики. Права, обов'язки та відповідальність працівників ЗМІ відповідно до законодавства про пресу. Основні міжнародні документи щодо правової регламентації функціонування ЗМІ. Структура соціальної інформації. Національний архетип і особливості розвитку журналістики на сучасному етапі. Взаємодія політики, преси та влади: світовий досвід, українські реалії. Соціальна структура як чинник формування журналістики. Досвід взаємодії журналістики із соціальними структурами в період демократизації суспільства. Вітчизняна журналістика в системі ринкових відносин. Форми власності в сфері журналістської діяльності. Соціально-історичне розуміння свободи. Свобода і необхідність. Свобода і відповідальність. Поняття «свобода преси» й «четверта влада» як відображення специфічного становища журналістики в суспільстві. Сучасні

теорії свободи преси та журналістської діяльності. Розвиток свободи преси в Україні. Соціально-правовий статус ЗМІ в політичній структурі демократичного суспільства. Групи функцій журналістики за результатами впливу на аудиторію. Теорія функцій преси за класифікацією вітчизняних та зарубіжних теоретиків. Система принципів сучасної журналістики. Кодекс професійної етики українського журналіста, прийнятий на IX з'їзді Спілки журналістів України 17-18 квітня 1997 р. Міжнародні кодекси професійної етики журналістів. Дієвість та ефективність як різні типи результативності діяльності журналістики щодо виконання її функцій.

Категорія раціонального та емоційного в журналістиці. Основи журналістської майстерності. Категорія цікавого і журналістика. Відображення дійсності в журналістиці і публіцистиці. Задум, тема, концепція, ідея в журналістському творі. Факт і його роль у журналістиці. Аргументація в журналістській творчій практиці. Методологія збору інформації. Поняття про композицію, сюжет і конфлікт твору. Основні етапи роботи над журналістським твором. Полемічна журналістика та її функції. Сучасні тенденції в розвитку журналістської творчості.

Загальна характеристика жанрів журналістики. Інформаційні (замітка та її різновиди, звіт, інтерв'ю, репортаж), аналітичні (стаття, кореспонденція, рецензія, огляд, журналістське розслідування) та художньо-публіцистичні (памфлет, фейлетон, есе, нарисова форма та її різновиди) жанри. Епістолярні жанри в журналістиці. Новітні форми публікацій у журналістиці.

3.3. Медіалінгвістика.

Мова ЗМІ як складова української літературної мови. Лексикологія як лінгвістична дисципліна. Слово в лексичній системі сучасної української мови. Омоніми. Пароніми. Антоніми. Синоніми. Їх функції в медіа тексті. Лексика української мови з погляду походження. Лексика української мови з погляду активного та пасивного ужитку. Лексика української мови з погляду сфер уживання. Стилїстична диференціація лексики української мови. Основні тенденції розвитку лексики мови мас-медіа поч. ХХІ ст.

Фразеологія як розділ мовознавства. Основні концепції фразеологічних одиниць. Системні зв'язки у сфері фразеології. Трансформація фразеологізмів. Функції сталих зворотів мови у медіа тексті. Лексикографія як розділ мовознавства. Типи лексикографічних праць. Сучасна українська лексикографія, роль словниково-довідкових видань у роботі журналіста.

Фонетика і фонологія як розділи мовознавства: предмет, основні поняття, зв'язок з іншими науковими галузями. Система фонем сучасної української літературної мови, модифікації фонем. Словесний наголос. Склад і складоподіл. Інтонація: компоненти та функції. Орфоепія як розділ мовознавства і сукупність правил вимови. Графіка: базові одиниці та принципи. Орфографія як розділ мовознавства й уніфікована система правил написання слів. Український правопис. Морфемна структура слова. Предмет і завдання словотвору. Словотвірна структура слова в українській мові. Особливості вияву лінгвальних тенденцій на відповідних рівнях (орфографія, орфоепія, словотвір тощо) у сфері масової комунікації.

3.4. Орієнтовний перелік питань вступного випробування

Історія журналістики

3.4.1. Історія української журналістики.

Історія журналістики як наука і навчальна дисципліна: об'єкт, методи, зв'язок з іншими галузями та навчальними курсами.

Історія української журналістики як наука і навчальна дисципліна: основні аспекти.

Принципи періодизації історії української журналістики.

Зародження й етапи становлення української журналістики (від найдавніших часів до сер. XIX ст.).

Функціонування української журналістики у XIX ст.

Особливості розвитку української журналістики в Російській імперії.

Роль українських письменників у становленні та розвитку вітчизняної журналістики XIX – поч. XX ст.

Публіцистична спадщина Тараса Шевченка.

Роль журналу «Основа» у розвитку української журналістики XIX ст.

Видавничо-публіцистична діяльність Михайла Драгоманова.

Зародження і розвиток західноукраїнської журналістики XIX століття.

Роль Юрія Федьковича у становленні західноукраїнської журналістики.

Західноукраїнська журналістика кін. XIX – поч. XX ст.

Східноукраїнська преса кін. XIX – поч. XX ст.

Особливості розвитку української журналістики пер. пол. XX ст. (уплив революції 1905 р. та Першої світової війни).

Роль Євгена Чикаленка у розвитку української національної преси.

Роль Бориса Грінченка у становленні та розвитку української преси початку XX ст.

Роль Івана Франка у становленні української публіцистики.

3.4.2. Теорія і практика журналістської творчості.

Предмет і завдання журналістики.

Основні види ЗМІ.

Принципи і стандарти сучасної журналістики.

Особливості друкованих медіа.

Специфіка радіожурналістики.

Телебачення як вид ЗМІ: загальна характеристика.

Визначальні риси новітніх медіа.

Традиційна система журналістських жанрів.

Інформаційні жанри журналістики.

Аналітичні жанри журналістики.

Публіцистично-художні жанри журналістики.

3.4.3. Медіалінгвістика.

Мова як основний інструмент журналістської діяльності.

Зв'язок понять «мислення», «мова», «мовлення».

Мовна компетенція як обов'язкова складова професійної компетенції журналіста.

Основні рівні мови.

Правильність як обов'язкова складова мовлення журналіста; поняття мовної норми, типів норм.

Особливості фонологічної та фонетичної систем сучасної української мови.

Поняття сегментних і суперсегментних одиниць фонетичної системи.

Знання орфопії як обов'язкова складова компетенції журналіста.

Правописна правильність друкованого медіамовлення.

Взаємозв'язок понять «фонема», «морфема», «лексема».

Узуальне й оказіональне словотворення у мові ЗМІ.

Особливості лексичної системи української мови.

Явища синонімії, антонімії, омонімії, паронімії у зв'язку з мовною компетенцією журналіста.

Емоційно-експресивні засоби в журналістському мовленні.

Специфіка вживання питомої та іншомовної лексики у медіатворах.

Особливості фраземної системи української мови.

Специфіка вживання фразем різного типу в журналістському мовленні.

Лексикографічна компетенція журналіста.

Приклад структури екзаменаційного білета.

Екзаменаційний білет № 1

1. Зародження української журналістики в центральних та південно-східних районах України.
2. Основні види ЗМІ.
3. Мовна компетенція як обов'язкова складова професійної компетенції журналіста.
4. Творче завдання: створити журналістський мінітекст на основі запропонованих ключових слів.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ тести однакової складності.

Загальна сума балів, яку може набрати вступник, складає 200 балів. При цьому теоретична частина екзаменаційного білету (перше й друге питання) дає змогу продемонструвати розуміння історії, теорії та практики журналістської творчості та особливостей її реалізації засобами української літературної мови. Кожне з цих питань оцінюється в 60 балів. За творче письмове завдання, яке має на меті показати креативні здібності та рівень грамотності, абітурієнт може набрати 80 балів. Оцінка за іспит визначається шляхом віднімання від 200:

- 60 балів – за невідповідність змісту питання;
- 30 балів – за нерозкриття питання;
- 10 балів – за часткове розкриття питання.

У творчому завданні додатково знімається:

- 2 бали – за кожну орфографічну помилку;
- 2 бали – за кожну пунктуаційну помилку;
- 2 бали – за кожну граматичну помилку;
- 1 бал – за кожну стилістичну (мовленнєву) помилку;
- 1 бал – за кожну фактичну або логічну помилку.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Історія української журналістики

1. Дмитрук В. Нарис з історії української журналістики XIX ст.: [посібник для студентів журналістики]. Львів: Вид-во Львівського університету, 1969.
2. Животко А. Історія української преси. К.: НВЦ «Наша культура і наука», 1999.
3. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію. За ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000.
4. Історія української дожовтневої журналістики. Львів: Вища школа, 1983.
5. Історія української преси. Хрестоматія. Упоряд., автор іст.-біогр. нарису та приміт. О. Г. Мукомела. К.: Наша культура і наука, 2001.
6. Крупський І. В. Національно-патріотична журналістика України. (Друга половина XIX – перша чверть XX ст.). Львів: Світ, 1995.
7. Михайлин І. Л. Історія української журналістики: [підручник]. Х.: ХІФТ, 2000. Кн. 1: Період становлення: від журналістики в Україні до української журналістики.
8. Світові мас-медіа: короткий довідник. Упорядн. Т. І. Петрів, І. Ю. Слісаренко. К.: ВЦ «Київський університет», 1999.
9. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті. За заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007.
10. Українська журналістика в іменах. За ред. М. М. Романюка; передм. В. Качкана. Львів, 1994.
11. Українська преса. Хрестоматія. XIX ст. За ред. д-ра філол. наук, проф. М. Ф. Нечиталюка. Львів, 1999. Т. I. Преса Східної України 60-х років.
12. Федченко П. М. Матеріали з історії української журналістики. К.: Видавництво Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, 1959. Вип. 1.: Перша половина XIX ст.
13. Федченко П. М. Преса та її попередники. К.: Наукова думка, 1969. .

Теорія і практика журналістської творчості

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика: [навч. посіб.]. За заг. ред. В. Ф. Іванова. К.: Академія Української преси, 2004.

2. Вуароль М. Гід газетяра. К., 2000.
3. Галич О. А. Загальне літературознавство: [навч. посіб.]. Рівне: Друкарня КП «Рівненський Будинок науки і техніки», 1997.
4. Гід журналіста: збірка навчальних матеріалів. К., 1999.
5. Гол Д. Онлайн-журналістика. К.: «К.І.С.», 2005.
6. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика: [навч. посіб.]. Львів: ПАІС, 2009.
7. Етика в редакційному повсякденні. К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2010.
8. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні».
9. Закон України «Про інформацію».
10. Здорова В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: [підручник]. Львів: ПАІС, 2004.
11. Іванов В. Ф., Сердюк В. Є. Журналістська етика: [підручник]. К.: Вища школа, 2007.
12. Карпенко В. Основи професійної комунікації. К.: Нора-прінт, 2002.
13. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації: [посібник]. Львів: ПАІС, 2005.
14. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. К.: Критика, 2010.
15. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики: [підручник]. Київ: Знання, 2006.
16. Лизанчук В. В. Радіожурналістика: засади функціонування: [підручник]. Львів: ПАІС, 2000.
17. Лизанчук В. Завжди пам'ятай: Ти – Українець!. Львів: Мальва, 2001.
18. Лось Й. Д. Публіцистика й тенденції розвитку світу: [навч. посіб. у 2 ч.]. Ч. 1. Львів: ПАІС, 2008.
19. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: Становлення людини друкованої книги. К.: Ніка-Центр, 2008.
20. Миронченко В. Я. Основи інформаційного радіомовлення: [підручник]. К.: ІЗМН, 1996.
21. Михайлин І. Л. Основи журналістики: [підручник]. К.: ЦУЛ, 2002.
22. Москаленко А. З. Вступ до журналістики: [підручник]. К.: Школяр, 1997.
23. Москаленко А. З. Теорія журналістики: [підручник]. К.: Експрес-об'ява, 1998.
24. Основи масово-інформаційної діяльності: [підручник]. А. З. Москаленко, Л. В. Губерський, В. Ф. Іванов. К., 1999.
25. Різун В. В. Теорія масової комунікації: [підручник]. К.: Видавничий центр «Просвіта», 2008.
26. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті. За заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007.
27. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет. К.: Києво-Могилянська академія, 2008.

28. Яковець А. В. Телевізійна журналістика: теорія і практика: [підручник]. К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2007.

Медіалінгвістика

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. К.: ВД «КМ Академія», 1994.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник]. К.: ВЦ «Академія», 2004 (Альма-матер).
4. Бондар О. І. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: [навч. посіб.]. О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. К.: ВЦ «Академія», 2006 (Альма-матер).
5. Карпенко Ю. О. Фонетика і фонологія сучасної української мови: [навч. посіб.]. Одеса: Чорномор'я, 1996.
6. Огієнко І. І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства / проф. д-р Іван Огієнко. К.: АТ «Обереги», 1994.
7. Особливості мови і стилю засобів масової інформації. А. П. Коваль, Г. Я. Солганик, О. Ф. Пінчук, Г. К. Конторчук та ін. К.: Вища школа, 1983.
8. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: [навч. посіб.]. К.: Либідь, 2008.
9. Сучасна українська літературна мова. За ред. А. П. Грищенка]. К.: Вища школа, 1997.
10. Сучасна українська літературна мова. За ред. М. Я. Плющ. К.: Вища школа, 1994.
11. Сучасна українська літературна мова. За ред. О. Д. Пономарева. К.: Либідь, 2001.
12. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. К.: Вища школа, 1981.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ

1. Бідзіля Юрій Михайлович, д-р наук із соц. комунікацій, проф., завідувач кафедри журналістики.
2. Шаповалова Галина Валентинівна, к.ф.н., доц. кафедри журналістики.
3. Шебештян Ярослава Михайлівна, к.ф.н., доц. кафедри журналістики.

Схвалено на засіданні кафедри журналістики, протокол № 6 від 18 лютого 2021 року.